

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI AXBOROT
TEKNOLOGIYALARI VA KOMMUNIKATSIYALARINI
RIVOJLANTIRISH VAZIRLIGI
TOSHKENT AXBOROT TEKNOLOGIYALARI UNIVERSITETI
URGANCH FILIALI KOMPYUTER INJINIRINGI FAKULTETI**

AXBOROT TA’LIM TEKNOLOGIYALARI kafedrası

Kasbiy ta’lim metodikasi fanidan

REFERAT

Mavzu: O‘rta mahsus, kasb-hunar o‘quv yurtlarida o‘qitishning tashkiliy shakllarini o‘rganish. Kasbiy ta’lim metodikasining nazariy asoslari.

Bajardi:

Abdullayeva N.

Qabul qildi:

dots. Mamedov Q.

Mavzu: O'rta mahsus, kasb-hunar o'quv yurtlarida o'qitishning tashkiliy shakllarini o'rganish. Kasbiy ta'lim metodikasining nazariy asoslari.

Reja:

1. O'rta maxsus, kasb-hunar o'quv yurtlarida o'qitishning tashkiliyshakllari.
2. Kasbiy ta'lim metodikasining nazariy asoslari.

1. O'rta mahsus, kasb-hunar o'quv yurtlarida o'qitishning tashkiliy shakllari.

Kasb-hunar kollej o'quvchilarining o'quv va ishlab chiqarish faoliyati turli tashkiliyshakllarda kechadi. Kasb-hunar ta'limining tashkiliyshakllari deganda o'quv-ishlab chiqarish faoliyati uchun o'quvchilar jamoasini tashkil etish yo'llari, bu faoliyatga rahbarlik qilish shakllari, shuningdek o'quv mashg'ulotlarining qurilish tarkibi tushuniladi.

Kasb-hunar ta'limini u yoki bu shaklini tanlashda, o'quvchilarni kasbiy bilim, ko'nikma va malakalar bilan qurollantirish jarayonida ularning mutloq maqsadi va yaqin vazifalari, mazmun hamda metodlari, shuningdek, moddiysharoitini belgilaydigan asosiyfaktor (ko'rsatkich)larini u yoki bu shakllariga bog'liq.

Nazariy mashg'ulotlar davomida dastur mavzularining mazmuni yoritiladi, kasbiy ta'lim-tarbiyaning maqsad va vazifasi amalga oshiriladi.

Bundan tashqari nazariy va amaliy mashg'ulotlar va ishlab chiqarish ta'limini tashkil qilishning asosiy shakllarini ochib berish, ishlab chiqarish korxonalariga ekskursiya, o'rta mahsus, kasb-hunar kollej ta'limini xo'jalik yuritishning yangi shakllarni o'qitish va o'rta mahsus, kasb-hunar ta'limida masofaviy o'qitishni ishlab chiqishni, ishlab chiqarish amaliyotining maqsad va vazifalari, tashkil qilish, o'tkazish, raxbarlik qilish bo'yicha tavsiyalarni ishlab chiqishni, jamoaviy, guruhli, yakka tartibdagi shakllardan foydalangan holda dars ishlanmalarini tayyorlashni talab etadi. Ana shu sababli kasb-hunar ta'limining tashkiliy shakllarini ishlab chiqish va boshqarish modelini loyihalash zarur.

Kasb-hunar ta'limining tashkiliy shakllari deganda – o'quv-ishlab chiqarish faoliyati uchun o'quvchilar jamoasini tashkil etish yo'llari, bu faoliyatga rahbarlik qilish shakllari, shuningdek o'quv mashg'ulotlarining qurilish tarkibi tushuniladi.

Nazariy mashg'ulotlar deganda - mashg'ulotning ham jamoa, ham individual (yakka tartibda) turini o'z ichiga olgan, kasb ta'limi o'qituvchisining rahbarligida o'quv materialini faol, to'g'ri va ongli o'zlashtirilishini ko'zda tutgan o'quv-mehnat faoliyatining aniq tashkil qilinishi tushuniladi.

Amaliy laboratoriya - ishlari o'quvchilarga faqat turli xil uskunalar, asboblari, moslamalar bilan ishlashini o'rgatmay, balki o'lchovlar, kuzatishlar natijalarini ishlab chiqishni o'rganish hamda to'g'ri ilmiy xulosalar va umumlashmalar chiqarish imkonini beradi.

Kasb-hunar ta'limi darsi – o'quvchilarning barcha guruhlarini bir hil sharoitda, yagona didaktik vazifani bajarilishini ta'minlaydigan tashkiliy shaklidir (masalan, o'quv-ishlab chiqarish ustahonalari, o'quv- ishlab chiqarish sehlari, o'quv ho'jaliklari va h.k.).

Ishlab chiqarish jarayoni shakllari - didaktik maqsadning aniqligi, ta'lim va tarbiya vazifalarining birligi, o'quv materialini to'g'ri tanlash, o'qitish modellarini maqsadga muvofiq tanlash, o'quvchilarning mustaqilligi, darsning tashkiliy aniqligi va o'quvchilar ishida xavfsizlikni ta'minlashni o'z ichiga oladi.

Ekskursiya – kasb-hunar ta'limi tashkil etishning shundayshakli, u orqali o'quvchilar bevosita ishlab chiqarish sharoitida jihozlar bilan tanishib, texnologik va mehnat jarayonlarini tashkil etishni kuzatib boradi.

Masofaviy ta'lim – mahsus o'qitish vositalari yordamida o'qituvchi bilan bog'lanish, shaxsiy jadval bilan o'zi hohlagan joyda o'qishi, o'z ustida intensiv, mustaqil ishlashi lozim bo'lgan, maqsadga yo'naltirilgan bilim olish turi.

“Model” tushunchasi ilm-fanning ko'p sohalarida qo'llaniladi. Model – sxema, fizik konstruksiyalar, belgili shakllar va formulalar ko'rinishida sun'iy hosil qilingan ob'ekt bo'lib, u tadqiq qilinayotgan ob'ektga o'xshash bo'ladi, uning tuzilishini, xususiyatlarini, ob'ektning elementlari orasidagi o'zaro aloqalar va munosabatlarni sodda va tushunarli tarzda aks ettiradi.

2.Kasbiy ta'lim metodikasining nazariy asoslari.

Ta'lim metodi deganda o'qituvchi va o'quvchilarning birgalikdagi faoliyat yo'llari tushuniladi. Bularning yordamida o'quvchilar bilim, malaka ko'nikma, kasbiy mahoratlarni egallashga erishadilar, aqliy va jismoniy kuch va ijodiy qobiliyat rivojlanadi.

Pedagogikada ta'lim metodlarini sinfga va belgilashga bir xil yondashish mavjud emas. "Ta'lim metodi" tushunchasining mazmunini ochish to'g'risida baxslar davom etmokda. Ba'zi olimlar metodni belgilashda bilish manbalarining xususiyatlarini asosiy deb hisoblaydilar, boshqalari o'quvchilarning tafakkuridagi ijodiy faollik va mustaqillik, ayrim olimlar esa o'quvchilar faoliyatida ta'limning turli bosqichlaridagi xarakteristikani muhim deb hisoblaydilar va shu kabilarni.

Og'zaki metodlarga o'quv materialining o'qituvchi tomonidan og'zaki bayon qilinishiga, hikoya, tushuntirish, suhbat o'quvchilarning texnik adabiyoti bilan mustaqil ishlashi yozma instruksiya berish, ovoz yozuvchi televidenie kabilari kiradi.

Materialni og'zaki bayon qilish - kasb ta'limida hikoya qilish, tushuntirish, ma'ruza, suhbat, o'quv materialini og'zaki bayon qilishning asosiy metodlari hisoblanadi.

Hikoya - o'qituvchi tomonidan o'quv materialini tartibli, mantiqiy, izchil, nisbatan kengroq bayon qilishda foydalaniladi. U puxta reja asosida tuzilishi, materialni bayon qilishda noaniqlikka yo'l qo'ymaslik uchun barcha detallari bilan tayyorlanishi lozim.

Tushuntirish - hikoyaga yaqin bo'lgan ta'lim metodi hisoblanadi. Kasb ta'limida hikoya va tushuntirishdan alohida holda kam foydalaniladi. Masalalarni bayon qilishda, masalan: mashinalar, mexanizmlar tuzilishi yoki texnologik jarayonlarning borishini bayon qilishda ko'pincha hikoya va tushuntirish birga qo'shib olib boriladi. Hikoya tushuntirish muvaffaqiyatli o'tkazilishi uchun o'qituvchi o'quvchilarning amaliy tayyorgarligini hisobga olgan holda yetkaziladigan materialni qabul qila olishlarini tasavvur qilish kerak. Buning uchun o'quvchilar mahsus texnologiya, materialshunosning mavzulari bo'yicha qaysi o'quv materialini o'tganliklarini bilish muhimdir. Bundan tashqari, o'qituvchi

o'quvchilarni yo'llanma vaqtida savollar yordamida nimalarni eslashlarini tekshiradi va zarur bilimlarni ular hotirasida qayta tiklaydi.

Ko'rgazmali metodlar – bu ko'rsatmali kurollarni namoyish (ko'rsatish) qilish mehnat usullarini ko'rsatish; o'quvchilarning mustaqil kuzatishlari; o'quv-ishlab chiqarish ekskursiyalari.

Ko'rsatmali qurollarni namoyish qilish (ko'rsatish) metodi yordamida o'quvchilarda mehnat harakatlarining muayyan va aniq obrazi shakllanadi. Ular unga taqlid qiladilar va o'z harakatlarini qiyoslaydilar. Mazkur metodning qo'llanilishi kasb ta'limida ko'rgazmalik tamoyilining yaqqol namunasi bo'lib hisoblanadi. Kasb ta'limi darslarida ko'rsatmali qurollarning turli hil va shakllaridan foydalanish o'qituvchining tushuntirishlarini yahshi idrok qilish hamda o'zlashtirishlarga, malakalarning mustahkam shakllanishiga yordam beradi. Plakatlar, shemalar, modellar, maketlarning namoyish qilish bilan bir qatorda harakatdagi ish quroli, asboblari, moslamalar homashyolar, buyumlarning namunalari va hokazolarni ko'rsatish ham katta ahamiyatga ega.

Amaliy metodlarga mashqlar, instruktaj (yo'llanma)lar, o'quv qo'llanmalar bilan ishlash, laboratoriya tajribalari, kasbiy ko'nikma va malakalarni shakllantirish kiradi.

Mashqlar – kasb-hunar ta'limi jarayonini tadqiq qilish har bir yangi operatsiyani qisqa muddatli (5-15 minutli) mashqlardan boshlash maqsadga muvofiqdir. Bu mashqlarni shartli ravishda ta'limiy mashqlar deyiladi. Amaliy ishlarni bajarish jarayonida o'quvchilar har hil buyumlar tayyorlar ekan, mehnat usullari va harakatlarini bajarish bo'yicha mashq qilishni davom ettiradilar. Bunday mashqlarni tayyorgarlik mashqlari deyiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Davlatov K., Vorobʻyov A., Karimov I. Mehnat va kasb taʼlimi nazariyasi hamda metodikasi. – Toshkent., Oʻqituvchi, 1992.-320 b.
2. Kasb taʼlimi uslubiyoti / Olimov Q.T., O. Abduqudusov, L. Uzoqova, M. Ahmedjonov, D. Jalolova. - Toshkent., Iqtisod moliya, 2006. - 192 b.
3. SH.S.SHaripov, A.I.Vorobʻyov, N.A.Muslimov, M.Ismoilova Kasbiy taʼlim pedagogikasi. - Toshkent., 2005. - 58 b.
4. Tolipov Oʻ.Q., M.Barakaev, SH.S. SHaripov Kasbiy pedagogika. – Toshkent.: 2003. – 88b.